

Instrukcja instalacji Programu Ewangelie i pracy z nim

1. Skopiować na swój komputer: <http://grant.rudolf.waw.pl/> (tymczasowy adres)

a/ katalog ze **skanami** przekładu Nowego Testamentu

b/pliki z edycjami Ewangelie - oraz program instalacyjny

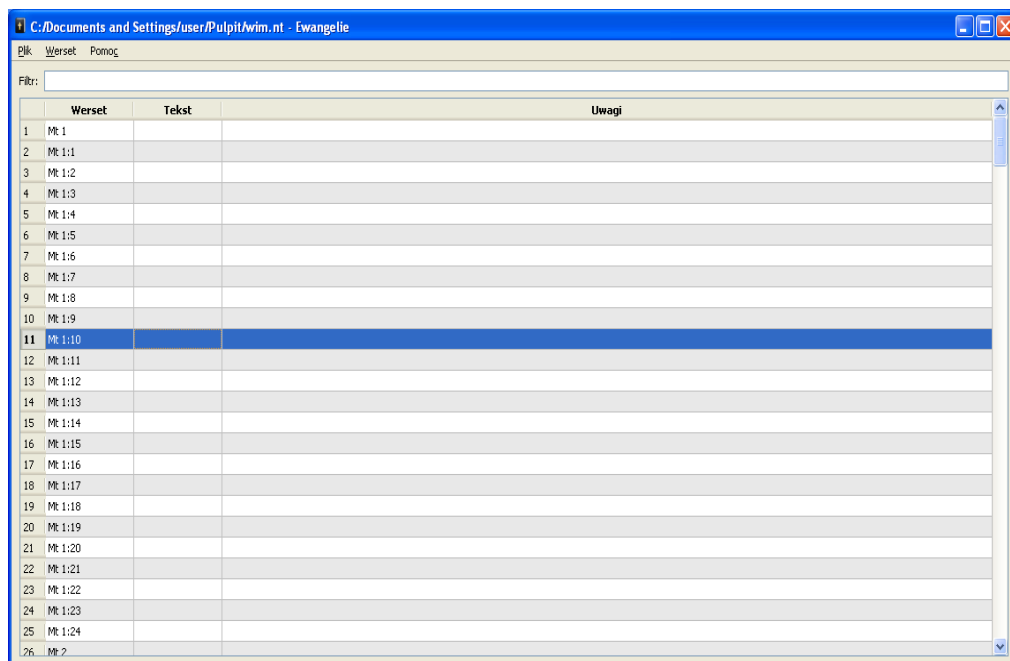

c/ ewangelie-instalacja-0.9.5(1)

2. Uruchomić program instalacyjny ewangelie-instalacja- 0.9.5.1 i postępować tak, jak on prowadzi, klikając „Dalej”.

Po instalacji i otwarciu programu ukaże się następująca strona:

3. W menu: Plik → kliknąć: Otwórz

C:\Documents and Settings\Właściciel\Pulpit\Wstęp\korekta Kopia Murzynowski 1551 8 IV 2013.nt - Ewangelie			
	Tekst	Uwagi	
	ariseuszowie ujrząwszy [to] rzekli mu, Oto uczniowie twoji czynią czego się nie godzi czynić w sobotę		
	wiedział, nie czytaliście co uczynił Dawid, kiedy łaknął i sam i ci którzy z nim byli,	Dawid dałam zam. ...	
	do domu boże(go) i jadał chleby B wykładane, których mu się nie godziło jeść, ani tem którzy z nim byli tylko samym kapłanum?		
	tych z rozkazania pańskiego co sobota dwanaście na stole do tego zgotowanym Le: 24		
	czytali w zakonie, że w soboty, kapłani w kościele sobotę *pokalają] a *przez winy] są?		
	ym powiedam iże tu więzszy jest niżli kościół,	Ose? Czy dobrze?	
365	Mt 12:7	A gobyście wiedzieli co jest [ono] Miłosierdzia *chcę] a nie ofiary, tych byście niewinnych *nie przekazali]	
366	Mt 12:8	Abowiem ci i soboty panem jest syn człowieczy.	
367	Mt 12:9	A poszedzwszy zoną, przyszedł do Bożnice ich,	ZONA? czy z ...
368	Mt 12:10	A oto był [niektóry] człowiek, który miał *uschnię] rękę, i pytali go rzeknąc, godzi li się w soboty uzdrawiać? aby go *obwinili,	

4. Wybrać odpowiedni plik (np. 1599_pokora przed korektą..)

The screenshot shows a file explorer window titled 'Otwórz bazę' with the search path 'C:\Documents and Settings\Właściciel\Pulpit\Wstęp\Wujek 1593.nt - Ewangelie'. The file list contains several files, with '1599_pokora przed korektą 8 IV 2013' highlighted. A tooltip for this file shows its type as 'Ewangelie', modification date as '2013-04-04 23:41', and size as '653 KB'. The background window shows a table with text and notes, similar to the one in the previous screenshot.

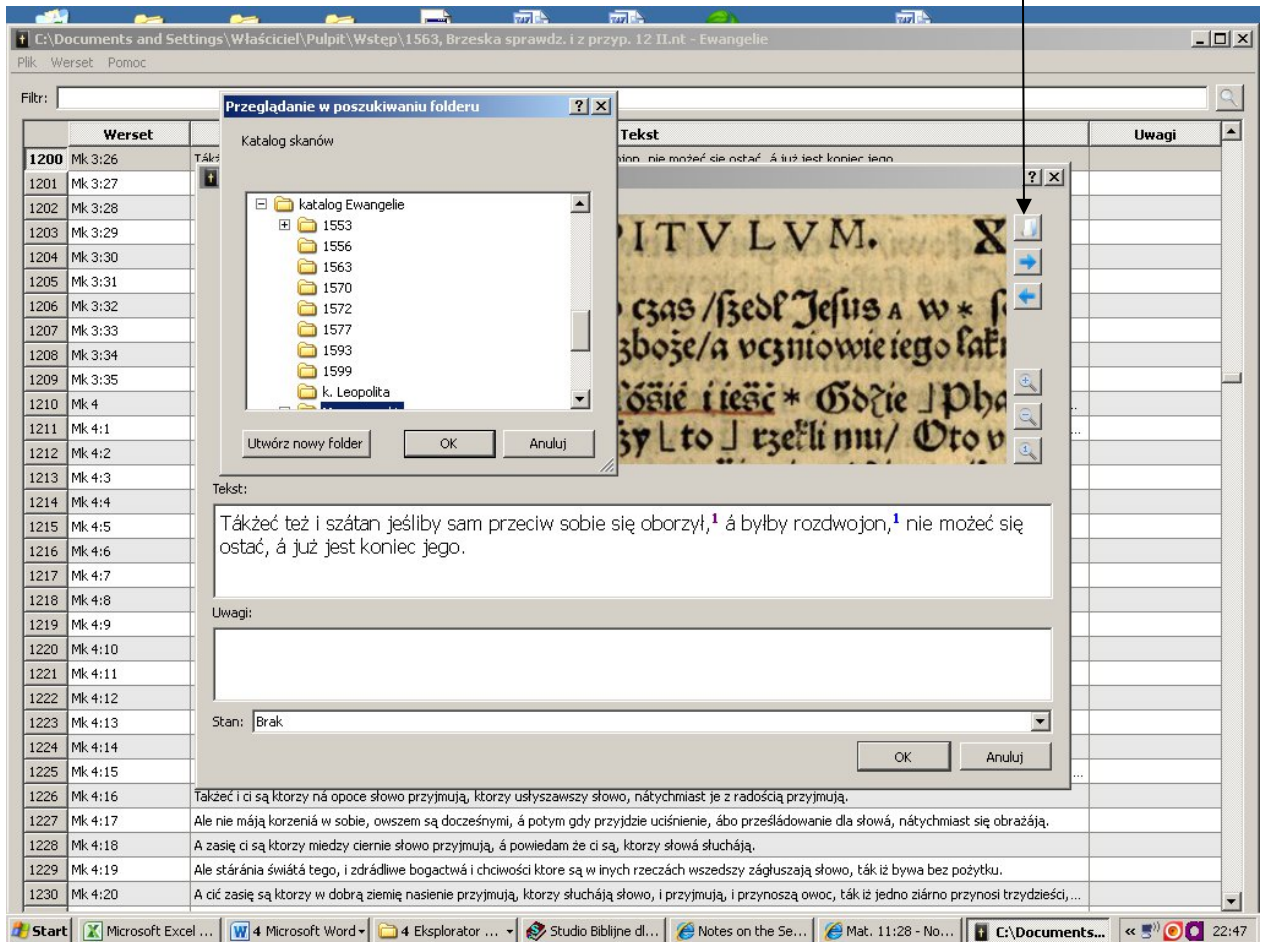
	Tekst	Uwagi	
	Pierwszego. I. Rodzaj Páná Jesuśá Christuśá wedlug ciáńá. 18...	Proweniencja ...	
		Wygláda na to, że ...	
	Arámá.	Przed zdaniem "A ...	
	ssego.		
	szowá.		
	á.		
	szá.		
	orobabelá.		
	kusem. \$		
18	Mt 1:17	A ták wsztykiego pokolenia, od Abráhámá áz do Dawidá, jest pokolenia czternaście. á od Dawidá áz do záprawádenia Bábilońskiego, pokolenia czter...	
19	Mt 1:18	A národzenie Christusowe ták byto. % Gdy bytá poslubioná mátká jego Máryja Josephowi: pirwej niżli się zeszl, náleżoná jest brzemienna z Duchá ś...	
20	Mt 1:19	A Joseph mąż jej będąc spráwiedliwym, i nie chcąc jej ostáwić: chciał ją potájennie opuścić.	
21	Mt 1:20	A gdy to on myślił, oto ániól Pańśki ukazał mu się we śnie mówiąc: Josephie synu Dawidow, nie boj się przyjąć Máryjej máżonki twej. ábowiem co się ...	
22	Mt 1:21	á porodzi syná: i názowiesz imię jego Jesus. ábowiem on wybáwi lud swoj od grzechow ich. \$	
23	Mt 1:22	(A to się wszystko zstálo; áby się wypełniło to co jest powiedziano od Páná przez Proroká mówiącego:	
24	Mt 1:23	Oto pánná będzie brzemienna, i porodzi syná: i názowá imię jego Emmánuel: co się wykláda, Bog z námi).	W. konsekwentnie ...
25	Mt 1:24	A Joseph ocuciwszy się ze snu, uczynił jáko mu był rozkazáł ániól Pańśki: i wziął żonę swoję.	
26	Mt 1:25	I nie uznał jej áz porodzáł syná swego pirworodnego: i názwał imię jego Jesus.	
27	Mt 2	Rozdział II. 1 Christusowi národzonemu w Betlehemie, Mędrscy się kłániájá. 13. Joseph z Jesusem i z Máryją ucieka do Ejiptu. 16. Herod zábiá dziatki....	
28	Mt 2:1	A gdy się národził Jesus w Betlehemie Judskim, we dni Herodá królá: oto Mędrscy ze wschodu słońcá przybyli do Jerosolimy,	
29	Mt 2:2	mówiąc: Gdzie jest ktory się národził Krol Żydowski? Abowiem widzieliśmy gwiazdę jego ná wschod słońcá, i przyjáchaliśmy pokłonić się jemu.	
30	Mt 2:3	Co gdy usłyszál krol Herod, zátrwożył się, i wsztyká Jerosolimá z nim.	
31	Mt 2:4	I zebrawszy wsztykie Arcykáplány, i Doktory ludu, dowiedowál się od nich, gdzie się miał Christus národzić.	

5. Po otworzeniu pliku programu Ewangelie, przejść do właściwej Ewangelii (kolejność Ewangelii:

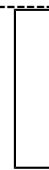
Aby poruszać się po pliku, należy przesunąć „suwak” znajdujący się po prawej stronie, wciskając lewy przycisk myszy.

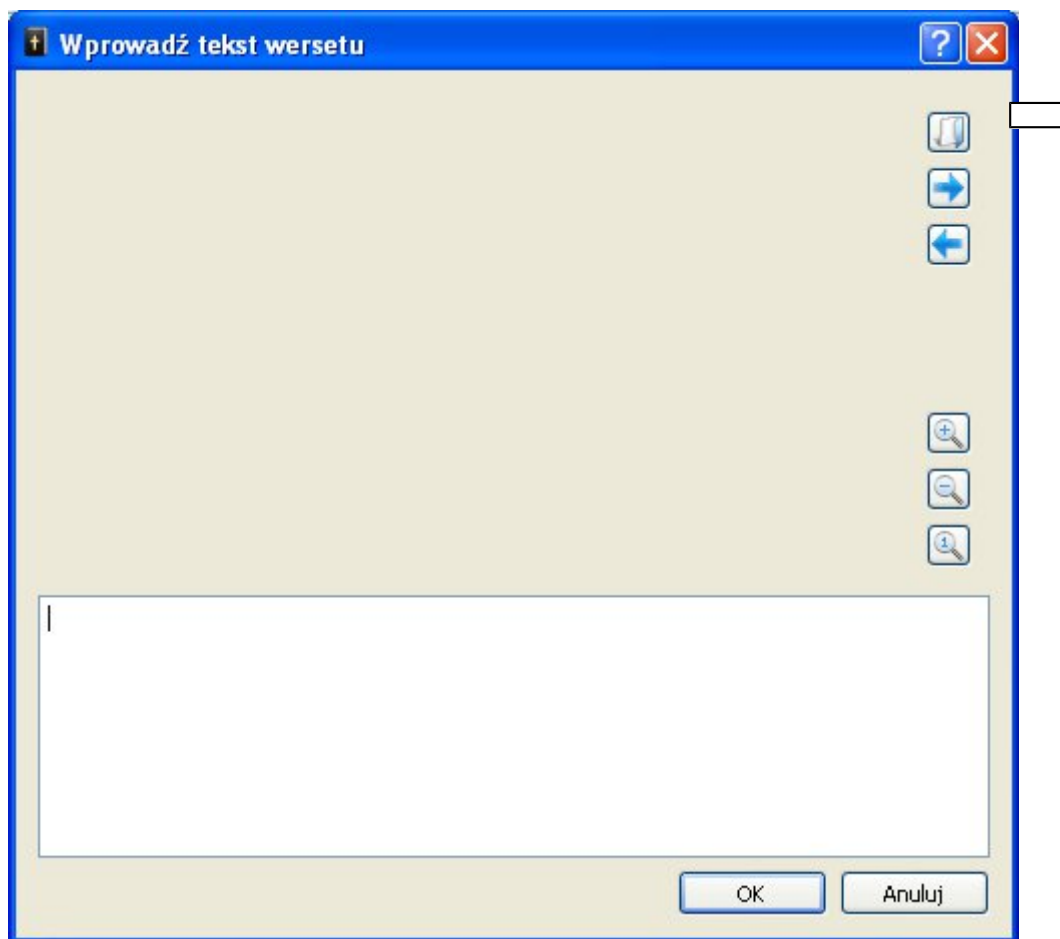
6. Aby uzyskać podgląd skanu, należy kliknąć ikonkę pierwszą od góry w prawym rogu:

Następnie wybrać odpowiedni przekład i ręcznie przesuwać za pomocą strzałek

7. Ukaze się następująca ikona:-----

Ad 7. c.d. Klikamy wskazaną na powyższym obrazku ikonę (pierwsza w prawym górnym rogu), wyświetli się katalog. Należy wybrać skopiowany katalog z obrazkami, np. Leopolda.

Obrazek można dowolnie przesuwać, zmniejszać, ustawić dowolne proporcje i wielkości. Strzałki (druga i trzecia ikona w prawym górnym rogu) pozwalają przejść do odpowiedniej strony transkrybowanego tekstu.

Można też zwiększyć lub zmniejszyć okienko pracy, przeciągając jego krawędzie.

8. Wpisywanie wersetów

W oknie tekstu wpisujemy werset zgodnie z zasadami podanymi w instrukcji zapisu.

Po zapisaniu wersetu, klikamy OK.

Wskazówka praktyczna dla wszystkich!

Należy pamiętać, by do programu wpisać cały werset, nawet jeśli nie mamy pewności, czy wszystkie formy poprawnie odczytaliśmy. W razie konieczności poprawy danego słowa, już po ponownym otwarciu edycji danego wersetu (patrz dalej) można dwukrotnie kliknąć na wyraz, który chcemy poprawić. I poprawić go w nowym oknie (wyraz będzie na samej górze tego okna). Jest to zasadniczo okno przypisów, ale w nim można też dokonać poprawek źle odczytanych (i zapisanych) wyrazów.

Jeśli trzeba poprawić tekst (np. zmienić lub dodać słowa) już po zaakceptowaniu całego danego wersetu, trzeba ten werset ponownie otworzyć, dwukrotnie na niego klikając. Ukáže

się okienko pracy, a w nim w lewym dolnym rogu polecenie: edytuj przypisy. Trzeba kliknąć na to polecenie, po czym pojawi się tekst (zapisany nieco większą czcionką), który można ponownie edytować. Można wprowadzić nie tylko przypisy (o czym dalej), ale także dodać słowo (lub słowa). Aby dodać, usunąć lub zmienić słowo, należy najechać klawiszem myszy na dane słowo, strzałka zamieni się wówczas w znak rączki. Gdy kliknie się prawym klawiszem myszy, ukążą się trzy możliwe zadania: Wstaw słowa przed, Wstaw słowa po lub: Usuń słowo. Trzeba wybrać żadaną zmianę.

9. Wpisywanie przypisów

Żeby zrobić przypisy do tekstu, trzeba ponownie kliknąć na zapisany wers (dodajemy tylko przypisy oryginalne, oraz o transliteracji; nie dokonują Państwo żadnych innych przypisów, które program umożliwia). Ikona pracy z danym werselem ukaze się ponownie. Tym razem będzie w niej jeszcze jedno okno (pod werselem) na Uwagi (można tu dodać uwagi np. o końcu strony).

Po dwukrotnym kliknięciu na słowo, do którego ma być przypis, pojawi się kolejne okienko pracy zawierające miejsca na wpisanie odpowiednich przypisów.

W zależności od przypisu, który chcemy dodać, w odpowiednim miejscu okienka wpisać dany przypis. Program umożliwia dodanie zarówno przypisu lewo-, jak i prawostronnego. W niektórych Bibliach szesnastowiecznych przy danym słowie są w tekście głównym znaki przypisu zarówno po lewej, jak i po prawej stronie słowa. Program umożliwia oddanie tej właściwości tekstów. Dlatego możemy dodać przypisy: Oryginalny lewy (okienko pracy u góry) lub Oryginalny (okienko pracy niżej). W programie słowo Oryginalny odnosi się do przypisu prawostronnego.

W Biblii Leopolity nie ma tego typu przypisów. Są natomiast odesłania treści danego wersetu do innych fragmentów Biblii, nie sygnalizowane znakiem przypisu. Ponieważ poprawne przypisanie do konkretnego wersetu może sprawić trudność, proszę pominąć je w swoich pracach.

Zapisane zmiany zaakceptować, klikając OK.

10. Definiowanie klawiszy

a/ zdefiniowane skróty klawiszowe

W programie *Ewangelie* zostały zdefiniowane następujące skróty do wpisywania samogłosek jasnych i pochylonych (z uwzględnieniem odstępstw co do kierunku akutu, tj. kierunku kreseczki, które zachowujemy w transkrypcji, np. á, à).

á – klikamy ' (apostrof na klawiaturze pod znakiem cudzysłowu), następnie a

é – analogicznie wpisujemy ' i e

Akut odwrócony:

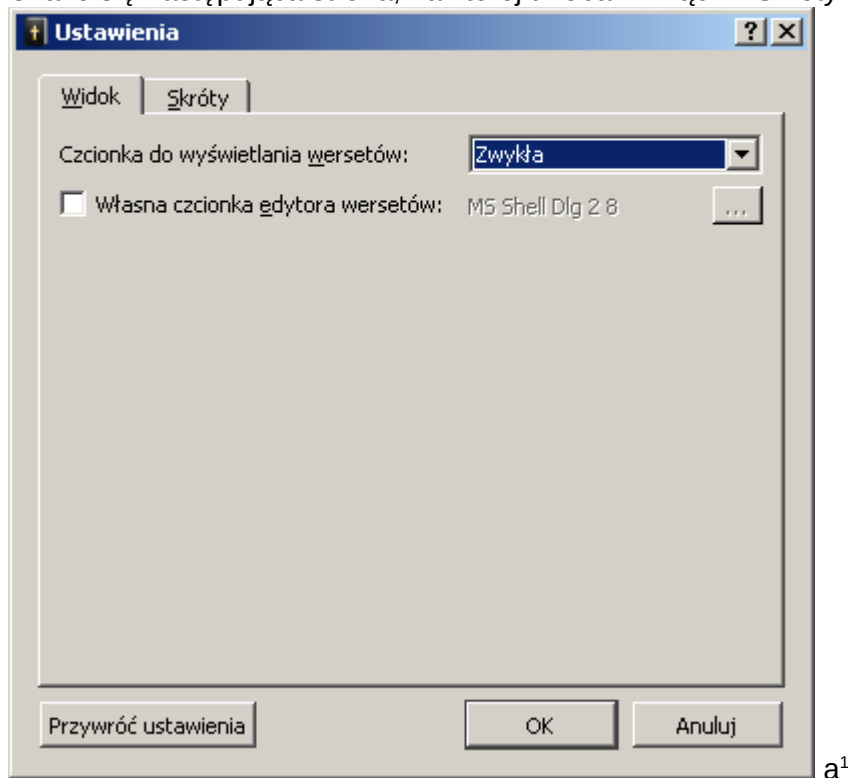
à – wpisujemy ` (obrócony apostrof, zwykle pod tyldą w lewym górnym rogu klawiatury), następnie a

è – analogicznie wpisujemy `e

b/ definiowanie własnych skrótów

Jeżeli w tekście często pojawia się inny znak graficzny, można go zdefiniować. 1. W menu: Plik → kliknąć: Ustawienia

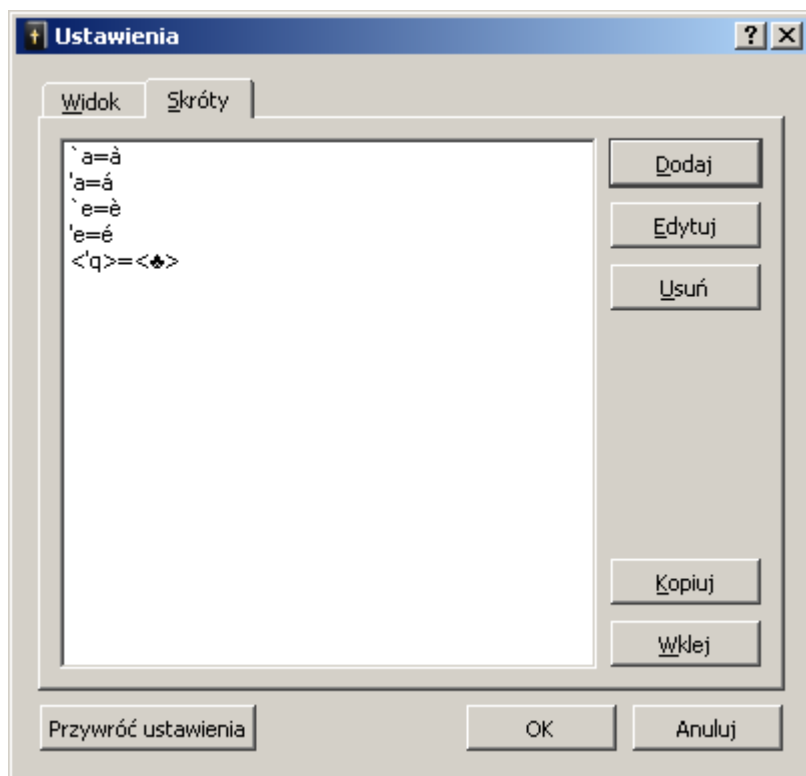
Ukaże się następująca strona, na której trzeba kliknąć → Skrót

a¹

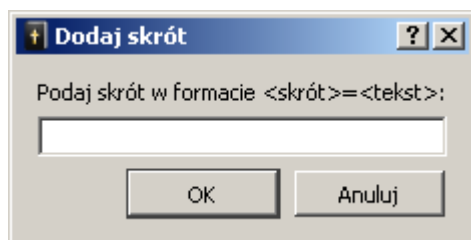
---

¹ Obrazek pokazuje też możliwość regulowania wielkości czcionki, którą można powiększyć lub zmniejszyć.

Dodajemy skrót według podanej poniżej instrukcji.

W praktyce można z symboli skopiować symbol (wpisać go do dowolnego pliku i stąd skopiować do okna), zapisać według podanego schematu.

11. Dodawanie i usuwanie wersetów

Pomiędzy drukami występują drobne różnice dotyczące liczby i układu wersetów w poszczególnych rozdziałach. Program przewiduje te sytuacje. Aby dodać werset, należy w menu Werset → kliknąć: Dodaj. Ukaże się następujący obrazek:

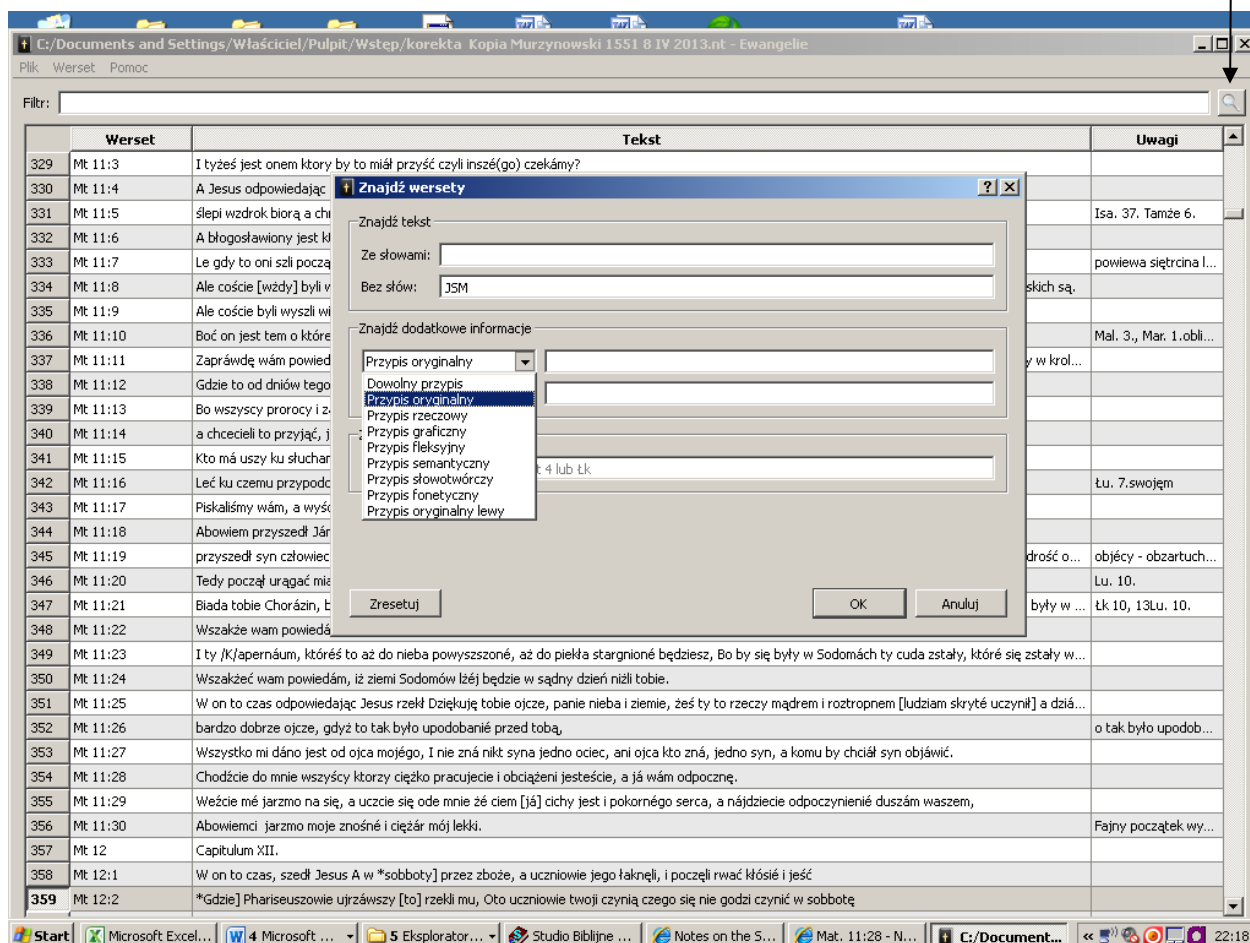
Następnie wybieramy numer rozdziału i wersetu, zatwierdzamy operację, klikając OK.

Podobnie postępujemy przy usuwaniu wersetów.

Inne przydatne funkcje programu Ewangelie

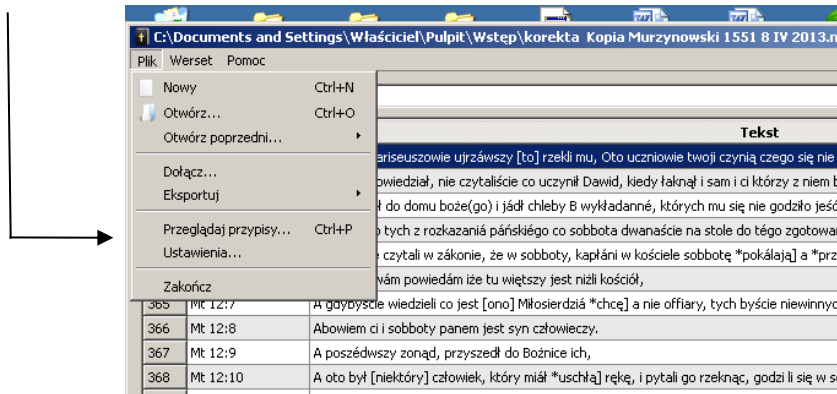
a/ przeglądanie przypisów

Aby uruchomić opcję przeglądania przypisów, należy kliknąć ikonę wyszukiwarki w górnym prawym rogu (lupa)-----

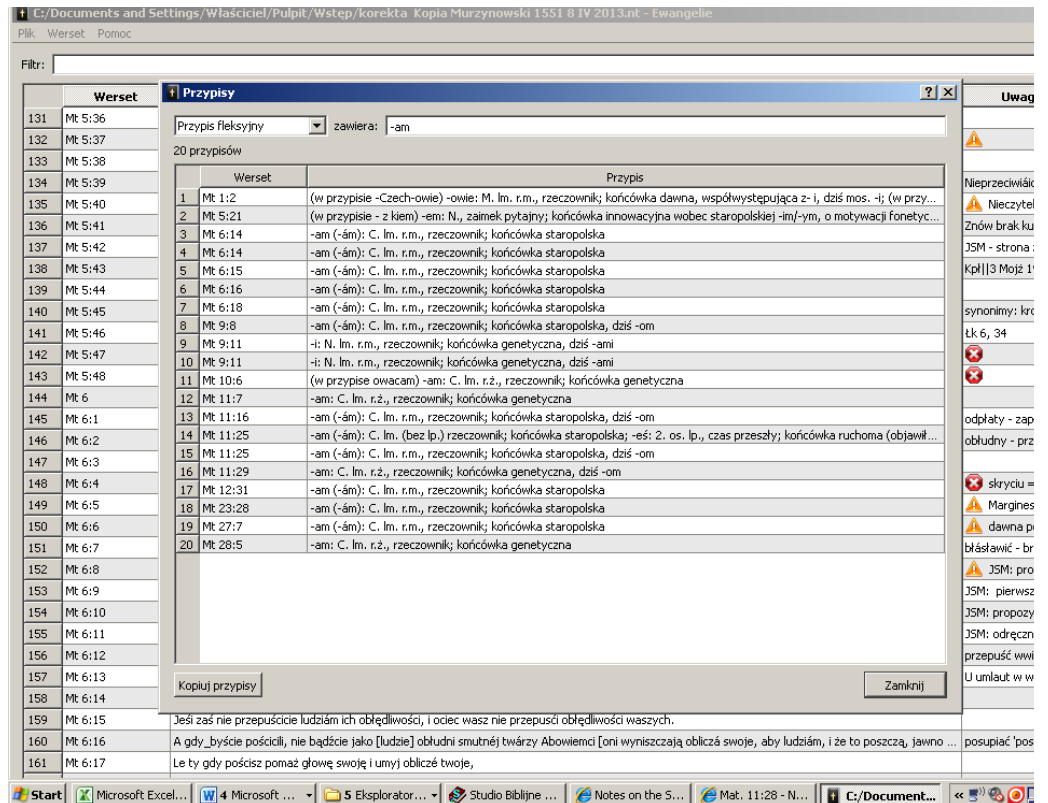

b/ przypisy można przeglądać również za pomocą opcji

Przykładowe przypisy:

Wprowadzanie zmian w przypisach, na przykładzie przypisów fleksyjnych:

a/ klikamy znaczek [i] na niebieskim tle w kółeczku przy przypisie fleksyjnym, otworzy się zestaw wszystkich przypisów fleksyjnych. Po dwukrotnym kliknięciu odpowiedniego przypisu można zmieniać jego treść (działa to podobnie jak zapisywanie plików)

The screenshot shows a software window titled "Przypisy fleksyjne" (Flexive Annotations) with a list of entries and a detailed view of a selected entry.

Werszet	Tekst przypisu	Wystąpienia
222 Mt 8:13	(w przypisie - dotycze) - zmiana wzorca odmiany - dotyczę, dotyczesz...	1
223 Mt 8:14	(w przypisie - kąciech) -ech: Msc. Im. r.m., rzeczownik; końcówka genetyczna	1
224 Mt 8:15	(w przypisie - mam żołnierze) -e: B. Im. r.m., rzeczownik; końcówka genetyczna, dziś mos. B.=D.; (w przy...	1
225 Mt 8:16	(w przypisie - mówiem) -m: 1. os. Im., czas teraźniejszy, końcówka dawna, oboczna do -my, przeważnie r...	1
226 Mt 8:17	(w przypisie - narodzon) -kończówka zerowa: M. lp. r.m., odmiana prosta, imiesłów przymiotnikowy bierny;...	1
227 Mt 8:18	(w przypisie - niemające) -e: M. Im. r.m., imiesłów przymiotnikowy; końcówka innowacyjna, tożsama z dzi...	1
228 Mt 8:19	(w przypisie - oisanyj) --yj: D. lp. r.ż., imiesłów przymiotnikowy bierny; podwyższenie artykulacji samogł...	1
229 Mt 8:20	(w przypisie - on) -kończówka zerowa, M. lp. r.m., zaimek; dawna funkcja wskazująca zaimka on	1
230 Mt 8:21	(w przypisie - onę) -ę: B. lp. r.ż., zaimek; końcówka genetyczna, dawna funkcja wskazująca zaimka ona	1
231 Mt 8:22	(w przypisie - przykrytce) -e: W. lp. r.m., rzeczownik; końcówka genetyczna	1
232 Mt 8:23	(w przypisie - solono) -o: M. lp. r.n., odmiana prosta, imiesłów przymiotnikowy bierny; końcówka genetyc...	1
233 Mt 8:24	(w przypisie - staré) -e/-é: B. Im. r.m., przymiotnik; końcówka genetyczna, dziś mos. -ich/-ych, B.=D.; (w...	1
234 Mt 8:25	(w przypisie - suknią) -ą: B. lp. r.ż., rzeczownik; odmiana miękkotematowa, końcówka genetyczna	1
235 Mt 8:26	(w przypisie - tem) -em: N. lp. r.m., zaimek; końcówka innowacyjna wobec staropolskiej -im/-ym, o motyw...	1
236 Mt 8:27	(w przypisie - we wsze, stawie swé) -e: Msc. lp. r.ż., zaimek; odmiana miękkotematowa, końcówka innow...	1
237 Mt 8:28	(w przypisie - wtem, wtórem) -em: -em: Msc. lp. r.n., zaimek; końcówka staropolska, dziś -im/-ym; (we wt...	1
238 Mt 8:29	(w przypisie - z kiem) -em: N., zaimek pytajny; końcówka innowacyjna wobec staropolskiej -im/-ym, o mot...	1
239 Mt 8:30	(w przypisie -Czech-owie) -owie: M. Im. r.m., rzeczownik; końcówka dawna, współwystępująca z -i, dziś ...	1
240 Mt 8:31	(w przypisie oryginalnym - przyodziewán abo przyodzián) - końcówka zerowa: M. lp. r.m., odmiana prosta...	1

The detailed view of the selected entry (229 Mt 8:20) shows the following fields:

- Transliteracja: ję, w dopisku JSM: ým (im)
- Fleksyjny: nowacyjna wobec staropolskiej -im/-ym, przejściowa, o motywacji fonetycznej
- Semantyczny: [empty]
- Słotwórczy: [empty]
- Fonetyczny: ha wymowa samogłoski i/y przed spółgłoską nosową m, w końcówce fleksyjnej

The interface also includes a "Werszet" table on the left, a "Uwagi" (Notes) panel on the right, and a taskbar at the bottom showing various applications like Microsoft Excel, Word, and Studio Biblijne.